

Gibanje MLADI RAZISKOVALCI KOROŠKE
(Področje: ZGODOVINA)

SKRIVNOSTI ZGODOVINE ŽUPNIJSKE CERKVE SV. DANIJELA NA RAZBORJU

Avtorica: Natalija Triplat, 8. razred

Mentorica: Tanja Glasenčnik

Leto izdelave: 2024/2025

Šola: OŠ Razbor

KAZALO

KAZALO	2
POVZETEK	3
1. UVOD.....	1
2. TEORETIČNI DEL.....	2
2. 1. CERKVENA LADJA	2
2. 2. ARHITEKTURNA OBDOBJA.....	4
2. 2. 1. ROMANIKA.....	4
2. 2. 2. GOTIKA.....	5
2. 2. 3. RENESANSA	8
2. 2. 4. BAROK.....	10
3. EMPIRIČNI DEL.....	12
3. 1. KATERI POMEMBNI DOGODKI SO SE ODVIJALI V ZGODOVINI CERKVE? ČEMU VSE JE NAMENJENA CERKEV?	12
3. 2. KDAJ JE BILA CERKEV ZGRAJENA? KDAJ IN KAKO SO POTEKALE PRENOVE?	13
3. 3. KATERE ZANIMIVOSTI KRAJANI O CERKVI POZNAJO?.....	29
4. SKLEPNE UGOTOVITVE	32
5. VIRI IN LITERATURA.....	34
6. PRILOGE	36

POVZETEK

V raziskovalni nalogi smo raziskovali preteklost cerkve sv. Danijela na Razborju.

Cerkve so bile zgrajene v različnih arhitekturnih obdobjih in vsako prenavljanje je pustilo značilnosti tega obdobja. Želeli smo ugotoviti v katera obdobja umestiti našo cerkev.

Cerkve so bile namenjene različnim dogodkom. V raziskovalni nalogi smo želeli ugotoviti, čemu vsemu je bila namenjena cerkev sv. Danijela na Razborju. Cerkev je bila namenjena maševanju. V cerkvi so se odvijali dogodki, ki se dogajajo pogosto in dogodki, ki so se v zgodovini cerkve sv. Danijela zgodili le enkrat.

Nazadnje smo želeli s pomočjo različnih virov zapisati zanimivosti cerkve.

Ključne besede: arhitektura, prenavljanje, dogodki, cerkev sv. Danijela.

SUMMARY

In our research assignment, we researched the past of Church St. Daniel at Razbor.

The churches were built in different architectural periods and each renovation has left the characteristics of this period. We wanted to figure out what eras to place our church in.

The churches were dedicated to various events. In this research assignment we wanted to find out what kind of events were in church. Primarily was dedicated to the Mass. The church has hosted events that happen frequently and events that have occurred in the history of Church St. Daniel happened only once.

Finally, we wanted to write down the curiosities of the church with the help of various sources.

Key words: architecture, restoration, events, Church St. Daniel.

1. UVOD

Za raziskovalno nalogo smo se odločili, ker je malo znanih podatkov o cerkvi sv. Danijela na Razborju in smo želeli izvedeti več.

Pri raziskavi nas je zanimala struktura cerkvene ladje, ki nam bi bila v pomoč pri določanju arhitekturnega obdobja, v katerem je cerkev nastala.

Glede na naša zanimanja smo si postavili raziskovalna vprašanja. Podatke smo iskali v različnih virih in literaturi. Nato smo zunanost in notranost cerkve fotografirali. Za pomoč smo se obrnili tudi na krajne.

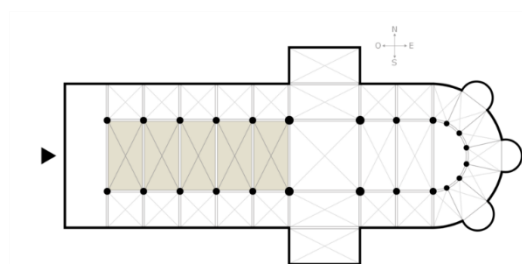
2. TEORETIČNI DEL

V teoretičnem delu bomo podrobneje raziskovali cerkveno ladjo in značilnosti arhitekturnih obdobj, da bi lažje časovno umestili našo cerkev sv. Danijela.

2. 1. CERKVENA LADJA

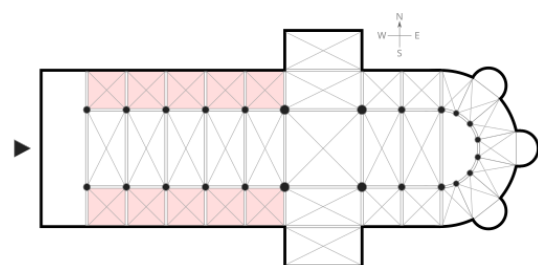
Cerkvena ladja označuje prostor znotraj cerkve.

Glavna ladja je običajno največji del cerkve. Je podolgovate oblike in sega od vhodnega dela cerkve (narteksa) do prezbiterja. V glavni ladji so običajno sedeži (klopi) za vernike - občestvo. (<https://sl.wikipedia.org/wiki/Slika:Nave.png>)

SLIKA 1: Območje glavne ladje na tlorisu

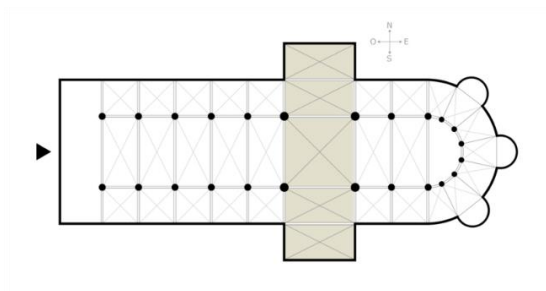
Stranski ladji potekata vzporedno z glavno ladjo na njeni levi in desni strani. Po navadi sta ožji od glavne ladje in od nje ločeni s stebri. V stranskih ladjah so lahko sedeži za občestvo, pogosto pa so tam tudi stranski oltarji in spovednice. Stranski ladji sta po navadi (zaradi arhitektonskih zakonitosti) nižji od glavne ladje. Nekatere večje cerkve imajo tudi več stranskih ladij na vsaki strani.

SLIKA 2: Območje stranskih ladij na tlorisu

(<https://sl.wikipedia.org/wiki/Slika:Seitenschiff.svg>)

Prečna ladja ali transept je del cerkve, ki poteka pravokotno na glavno ladjo in loči glavno ladjo od prezbiterja. Večje cerkve imajo lahko tudi več prečnih ladij.

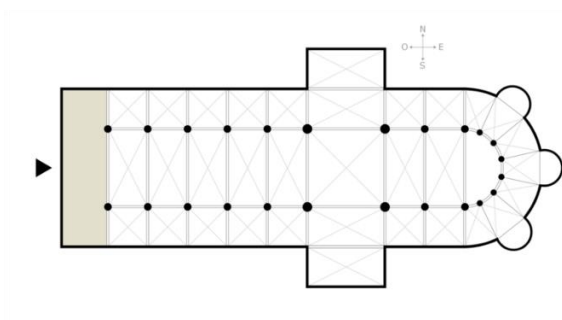

SLIKA 3: Območje prečne ladje na tlorisu

(<https://sl.wikipedia.org/wiki/Slika:Transept.png>)

(https://sl.wikipedia.org/wiki/Cerkvena_ladja)

Narteks v cerkveni arhitekturi pomeni preddverje ali vhodno lopo pri cerkvah starejšega tipa. Običajno pomeni narteks tisti del cerkve, ki je tik ob vhodu. To je hkrati tudi del cerkve, ki je najbolj oddaljen od glavnega oltarja.

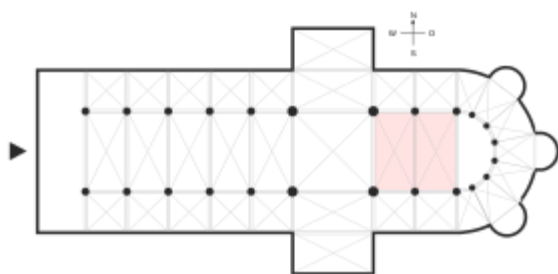
SLIKA 4: Območje narteksa na tlorisu

(<https://sl.wikipedia.org/wiki/Slika:Narthex.png>)

(<https://sl.wikipedia.org/wiki/Narteks>)

Prezbiterij je v cerkveni arhitekturi prostor okoli oltarja, vključno s korom in svetiščem. Navadno je na vzhodni strani cerkve.

(<https://sl.wikipedia.org/wiki/Prezbiterij>)

SLIKA 5: Območje prezbiterja na tlorisu

(<https://sh.wikipedia.org/wiki/Prezbiterij#/media/Datoteka:Binnenchor.svg>)

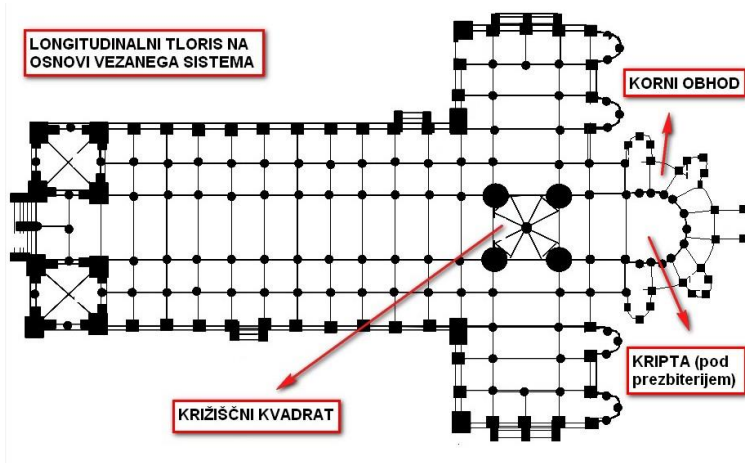
2. 2. ARHITEKTURNA OBDOBJA

2. 2. 1. ROMANIKA

Romanika je arhitekturno obdobje, ki je trajalo od prve četrtine 11. stoletja in do začetka 13. stoletja.

ARHITEKTURA:

Prevladuje bazilikanski tloris v obliki latinskega križa. Arhitektura se je zgledovala po rimski arhitekturi. Romanske cerkve imajo pogosto zidan obok, zaradi katerega so stavbni mojstri morali uravnotežiti pritisk. Zato so pritisk obvladovali z debelimi zidovi in močnimi oporniki, ali pa so nad stranskima ladjama postavili galerije, ki so nosile zgornji del glavne ladje. Notranjost romanske cerkve je bila prvotno barvita zaradi slikarij in kipov (Debicki idr., 1998).

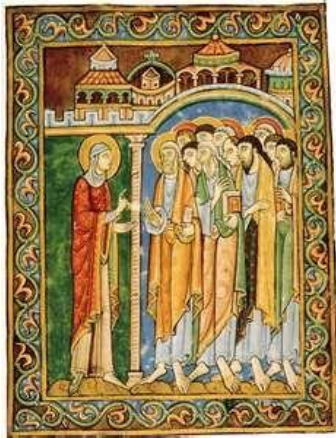

SLIKA 6: Tloris romanske cerkve

<https://eucbeniki.sio.si/lum/3188/index3.html>

SLIKARSTVO:

Barve so bile večinoma primarne. Stenske poslikave v cerkvah so bile večinoma na velikih stenskih površinah in na plosko ukrivljenih obokih (Zadnikar, 1973).

SLIKA 7: Primer slikarstva v romaniki

<https://www.pinterest.com/garnerkristen/romanesque-art/>

KIPARSTVO:

Iz tega obdobja poleg redkejših mogočnih prosto stoječih skulptur prevladuje predvsem reliefna plastika. V povezavi z arhitekturo so nastali mogočni kipi s strogimi kretnjami in geometrijsko ritmiko črt. Poleg kamnitih so v tistem obdobju ustvarjali tudi lesene plastike, ki pa se za razliko od kamnitih niso ohranile v velikem številu.

(<https://sl.wikipedia.org/wiki/Romanika#Kiparstvo>)

SLIKA 8: Primer romanskega kiparstva

https://sl.wikipedia.org/wiki/Romanska_umetnost

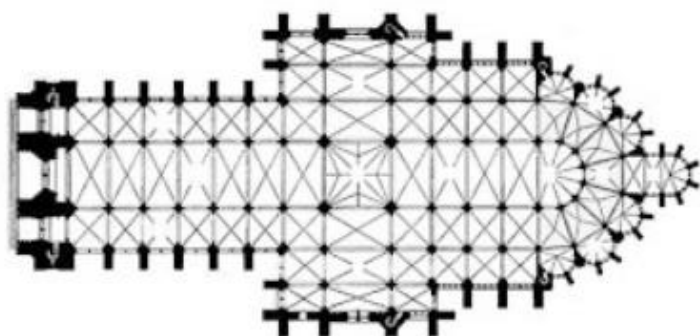
2. 2. 2. GOTIKA

Gotika je arhitekturno obdobje, ki je trajalo od sredine 12. stoletja do sredine 16. stoletja.

ARHITEKTURA:

Gotska arhitektura, ki je v ohranjenih spomenikih najštevilnejša, je zapustila na Koroškem dolgo vrsto pomembnih cerkvenih stavb. Gotika je stavbarstvo obvladovala dobrih dvesto let. Tudi starejše romanske cerkve je gotika velikokrat po svoje predelala. Namesto lesenih stropov so z oboki cerkev zavarovali pred požari ter zavestno, da bi jih prilagodili svojemu gledanju na umetnost (Zadnikar, 1984).

Gotska arhitektura je zrasla iz predhodnega arhitekturnega sloga, romanike. Večina velikih gotskih cerkva in veliko manjših župnijskih cerkev ima v tlorisu obliko latinskega križa, z dolgo ladjo, ki je telo cerkve, prečno ladjo. (https://sl.wikipedia.org/wiki/Gotska_arhitektura)

SLIKA 9: Tloris gotske cerkve

<http://theartcurmudgeon.blogspot.com/2019/10/from-ground-up.html>

SLIKARSTVO:

Po vsej Evropi je bil razširjen nežen, dvorski slog, imenovan *mednarodna gotika* ali *mednarodni mehki stil*. Poudarjal je ideal razkošja, viteštva, uporabljal je žive barve, zlate okraske in upodabljal osebe vitkih postav. Ob razkošju gotike se je ob koncu 15. stoletja izkristaliziral nov tok, ki je zastopal zmernejšo, po človeku odmerjeno umetnost, in ta je tekel vzporedno z italijansko renesanso (Debicki idr., 1998).

SLIKA 10: Primer gotskega slikarstva

<https://eucbeniki.sio.si/lum/3188/index4.html>

KIPARSTVO:

Kiparstvo se verjetno še nikoli ni tako razmahnilo. Kipi izžarevajo moč, ki dajejo bogato nagubana oblačila. Presenetljiva je poglobljena upodobljena duševnost na obrazih (Debicki, 1998).

Skulpture v gotskih stolnicah so važne, ker kažejo vezanost.

https://sl.wikipedia.org/wiki/Gotska_umetnost#Kiparstvo

SLIKA 11: Primer gotskega kiparstva

https://hr.wikipedia.org/wiki/Kiparstvo_gotike

2. 2. 3. RENESANSA

Renesansa je arhitekturno obdobje, ki je trajalo od sredine 15. do sredine 16. stoletja.

ARHITEKTURA:

V renesansi so se zgledovali po antiki. Hoteli so jo razumeti, da bi ji postali enaki ali jo celo presegli. Prehod iz gotike v renesanso je bil precej oster (Debicki idr., 1998).

Renesančni slog daje poudarek na simetriji, geometriji in pravilnosti delov, kot so primeri v arhitekturi antike in zlasti antične rimske arhitekture, od katere je ohranjenih veliko primerov. Ureditev stebrov, pilastri in preklade, kakor tudi uporaba polkrožnih lokov, polkrožnih kupol, niše so zamenjale bolj kompleksne sisteme in nepravilne profile srednjeveških zgradb.

(https://sl.wikipedia.org/wiki/Renesan%C4%8Dna_arhitektura_v_Italiji)

SLIKARSTVO:

Zgodnjerenesančno slikarstvo se ni moralo zgledovati po antičnem slikarstvu, je pa upoštevalo dognanja vrstnikov med kiparji. Zato ne preseneča, da so osebe naslikane s kiparskim pojmovanjem telesa, kot bi bile izklesane iz kamna (Debicki idr., 1998).

Visoka renesansa v slikarstvu je bila vrhunec raznolikih izraznih sredstev in različnih napredkov v slikarski tehniki, kot je linearna perspektiva, realistična upodobitev fizičnih in psiholoških značilnosti in manipulacija svetlobe in teme, vključno s tonskim kontrastom, v enotnem združujočem slogu, ki izraža celoten kompozicijski red, ravnotežje in harmonijo.

(https://sl.wikipedia.org/wiki/Italijansko_renesan%C4%8Dno_slikarstvo)

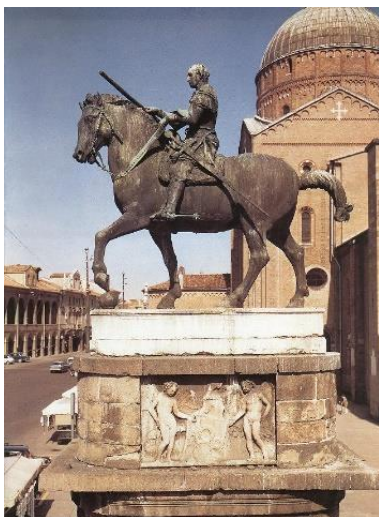

SLIKA 12: Primer renesančnega slikarstva

<https://renesansa.splet.arnes.si/umetnost/>

KIPARSTVO:

Antika je bila z vsemi svojimi potezami bistvenega pomena tudi za kiparstvo. Vendar za to zvrst niso pisali teoretičnih del kot za arhitekturo. Tudi prehod iz gotike je bil manj oster. Kiparji italijanske renesanse so nadaljevali in dopolnili poznavanje antičnih dosežkov, kar od časov ni več zamrlo. Strastno so študirali tehniko plitvega reliefa in oživili nekatere antične teme, razkošno poudarjen nagrobnik in portretno doprsje. Če je bil človek središče renesančne miselnosti, potem je portret postal izjemno pomemben. Prav tako se je kiparstvo otreslo navezanosti na arhitekturo (Debicki idr., 1998).

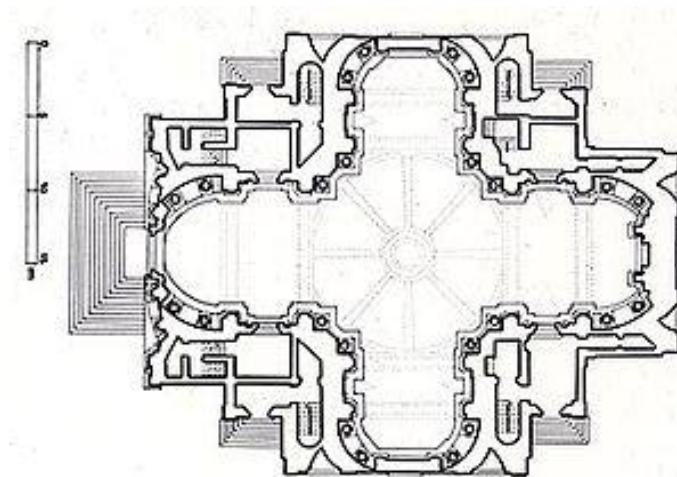
SLIKA 13: Primer renesančnega kiparstva

2. 2. 4. BAROK

Barok je arhitekturno obdobje, ki je trajalo od 17. stoletja do druge polovice 18. stoletja.

ARHITEKTURA:

Baročni arhitekti so vzeli osnovne elemente renesančne arhitekture, vključno s kupolami in kolonadami, ter jih naredili višje, mogočnejše, bolj okrašene in bolj dramatične. Notranji učinki so bili pogosto doseženi z uporabo iluzionističnega stropnega slikarstva v kombinaciji s kiparskim okrasom. Za dramatičen učinek je bila uporabljena tudi svetloba; tekla je navzdol iz kupol in se odražala v obilju pozlate. Zviti zidovi so bili pogosto uporabljeni tudi za iluzijo gibanja navzgor, kartuše in drugi dekorativni elementi pa so zasedali vsak razpoložljiv prostor. V baročnih palačah so velika stopnišča postala osrednji element (Ducher, 1988).

SLIKA 14: Tloris baročne cerkve

<https://sl.wikipedia.org/wiki/Slika:LucaMartina.jpg>

SLIKARSTVO:

Baročno slikarstvo zajema širok spekter slogov, saj je najpomembnejše in glavno slikarstvo v obdobju, ki se je začelo okoli leta 1600 in se je nadaljevalo v 17. stoletju, in v začetku 18. stoletja danes opredeljeno kot baročno slikarstvo. V svojih najbolj značilnih manifestacijah je za baročno umetnost značilna velika dramatičnost, bogata, globoka barva ter intenzivne svetlobe in temne sence; ta izraz pa zajema tudi klasicizem francoskih baročnih slikarjev.

(https://sl.wikipedia.org/wiki/Baro%C4%8Dno_slikarstvo(For example, in French calling Poussin Baroque would be generally rejected))

SLIKA 15: Primer baročnega slikarstva

<https://www.europosterji.si/barok/>

KIPARSTVO:

Večini umetnikov je bila zanosna in plastična baročna usmeritev zelo ljuba. (Debicki idr., 1998)

V baročnem kiparstvu so skupine figur dobile nov pomen, prišlo je do dinamičnega gibanja in energije človeških oblik – spiralno se vrtijo okoli praznega osrednjega vrtinca ali segajo navzven v okoliški prostor. ([https://sl.wikipedia.org/wiki/Baro%C4%8Dno_kiparstvo#\(Boucher, 134–142 on the Cornaro chapel; see index for Bernini generally\)\)](https://sl.wikipedia.org/wiki/Baro%C4%8Dno_kiparstvo#(Boucher,_134–142_on_the_Cornaro_chapel;_see_index_for_Bernini_generally))))

SLIKA 16: Primer baročnega kiparstva

<https://eucbeniki.sio.si/lum/3190/index2.html>

3. EMPIRIČNI DEL

Za raziskovalno nalogo smo se odločili, ker se

Pri raziskovalni nalogi smo si zastavile sledeče cilje:

- Želeli smo ugotoviti kateri pomembni dogodki so se odvijali v zgodovini cerkve ter čemu vsemu je namenjena cerkev.
- Želeli smo ugotoviti kdaj je bila cerkev zgrajena in kako so potekale prenove.
- Želeli smo ugotoviti katere zanimivosti krajanje o cerkvi poznajo.

V okviru raziskovalne naloge smo si zastavili sledeča raziskovalna vprašanja:

- Kateri pomembni dogodki so se odvijali v zgodovini cerkve ter čemu vsemu je namenjena cerkev?
- Kdaj je bila cerkev zgrajena? Kdaj in kako so potekale prenove?
- Katere zanimivosti krajanje o cerkvi poznajo?

Pri raziskovanju smo uporabili vire in literaturo, ki so na voljo v knjižnici ter na spletu. Nato smo se odpravili na teren, kjer smo opazovali notranjost cerkve. Pri raziskovanju smo si pomagali s cerkveno kroniko, pogovorom z župnikom. Po pomoč smo se obrnili tudi na Koroški pokrajinski muzej Slovenj Gradec in Ravne ter Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem. Pomagali so nam tudi domačini, ki imajo znanja o preteklosti cerkva.

Anketni vprašalnik je bil sestavljen iz 9 vprašanj in je priloga nalogi.

Prošnjo za sodelovanje pri anketnem vprašalniku smo poslali krajanom preko Facebook skupine, kjer so zbrani domačini. Po preteku datuma smo podaljšali izvedbo ankete ter ponovno pozvali za pomoč pri iskanju informacij.

3. 1. KATERI POMEMBNI DOGODKI SO SE ODVIJALI V ZGODOVINI CERKVE? ČEMU VSE JE NAMENJENA CERKEV?

Koroški pokrajinski muzej ter knjižnica so nam priskrbeli nekaj člankov, ki so jih imeli. Teh člankov ni bilo veliko. Cerkev sv. Danijela ni tako znana in o njej ni veliko zapisov.

Odgovor na to vprašanje nam je povzročal največ težav, zato smo se obrnili tudi na krajanje. Od krajanov nismo izvedeli veliko informacij, saj jih je na anketni vprašalnik odgovorilo le 6, krajanov pa je okrog 300. Pomembni dogodki, ki so jih krajani v anketi navedli in so se odvijali v naši cerkvi so bili zlata maša Leopolda Korata, nova maša Tadeja Linasija, obisk kipa Marije iz Fatime, obnovitev cerkve in zvonov v cerkvenem zvoniku, prenova farofa (župnišča), krsti, prva obhajila, birme, poroke, lepe nedelje, praznovanje božiča in velike noči...

Iz kronike in po pogovoru z župnikom gospodom Leopoldom Koratom so spodaj zbrani pomembni dogodki:

- 22. 7. 1744, na praznik sv. Marije Magdalene je bila verjetno po večji prenovitvi cerkve sv. Danijela v Razborju ponovno posvečena.
- 24. 8. 1846 je obiskal našo župnijo prevzvišeni knezoškof Anton Martin in podelil zakrament sv. birme.
- 12. 9. in 13. 9. 1853 je s svojim obiskom razveselil župnijsko občestvo prevzvišeni ordinatorij Anton Martin. Teden dni je vodil ljudski misijon, katerega je obiskala izredna množica. Izvršena je bila kanonična vizitacija in podeljen zakrament svete birme.

3. 2. KDAJ JE BILA CERKEV ZGRAJENA? KDAJ IN KAKO SO POTEKALE PRENOVE?

Podatke smo zbirali s pomočjo krajanov in cerkvene kronike.

S pomočjo spletnega portala 1ka sem izdelala spletno anketo, ki smo jo nato objavili na Facebooku. Večina prebivalcev, ki so odgovorili na vprašanja meni, da je bila cerkev zgrajena v 16. stoletju. Nekdo je napisal tudi, da je umetnik, ki je cerkev poslikal, naslikal sebe kot otroka v poslikave na stropu pri spovednici.

Spodnji podatki so zbrani iz brošure, ki je bila izdana ob prenovitvi cerkve, cerkvene kronike ter iz člankov Leopolda Korata v Viharnik, 7. 7. 2001, št. 7, str. 16.

Župnijska cerkev je bila pred ustanovitvijo istoimenske župnije podružnica starega trga, kamor je pripadalo vse ozemlje današnje župnije.

Kolikor je razvidno iz živinske davščine razborškega župnijskega urbarja, je cerkev v Razborju obstajala že leta 1666, ker najstarejši zapisi te davščine so iz tega leta. Ker

pa je število teh davčnih zavezancev v tem letu že zelo številčno, smemo sklepati, da je cerkev še precej starejša. V tem urbarju je navedena pritožba. Cerkovniki v Razborju so namreč uživali Jančevo hubo (zemljišče), lastnino razborške cerkve pod pogojem, da vsakokratnemu duhovniku, ki prihaja v Razbor opravljat duhovniško službo, daje vso potrebno oskrbo. Zaradi težav pri izvajanju tega, je bila podana pritožba. Pomožni ljubljanski škof je ob uradnem obisku v Starem trgu 13. 3. 1641 pritožbo obravnaval in razsodil.

Iz tega je razvidno, da je cerkev sv. Danijela v Razborju obstajala že v začetku 17. stoletja.

V začetku 18. stoletja se je vedno bolj delalo na tem, da bi se podružnica razvila v župnijo. Zato se je postopoma s cerkvenim denarjem pretežno nakupovala potrebna zemlja.

Za ustanovitev samostojne župnije je bilo potrebno posestvo. Tako so leta 1709 kupili posestvo Gornji Razbornik od takratne gospoščine Feldenhofen. Istega leta so kupili tudi Ramšakovo posestvo in posestvo v Dovžah ter na Selah. Ko je podružnica sv. Danijela pridobila vse potrebne (zunanje, materialne) pogoje, je tako leta 1714 postala samostojna župnija. O tem pomembnem dogodku govori napis na leseni plošči, ki jo danes hranimo v cerkvi sv. Danijela in prikazuje največje podpornike za ustanovitev te župnije.

SLIKA 17: Spominska plošča v zakristiji (FOTO: Natalija Triplat)

Prevod spominske plošče: *Spomin na ustanovitev župnije sv. Danijela na Razborju. Pobudnik je bil znameniti dobrotnik, nadvse spoštovani gospod magister Urban Cavalier, bakalaver presvete teologije ter izobražen župnik in komisar pri sv. Pankraciju v Starem trgu.*

Pobudnik so bili tudi Jurij Plešivčnik in njegov sin Pankracij, slušatelj fizike in nadvse spoštovani magister Filip Krajnikar, župnik pri sv. Egidiju pod Turjakom in drugi, za katere naj se opravijo molitve za rajne tako z eno nočno molitveno uro in daritvijo maše ob posameznih dolžnih dnevih. Kar je prvi začel opravljati Matevž Kranjc, nevredni krajevni vikar.

Po tej spominski plošči so se izkazali kot najzaslužnejši podporniki te župnije župnik Kavalier, Jurij Plešivčnik in njegov sin Pongrac, Filip Krajnikar, župnik pri sv. Egidiju pod Turjakom in drugi župljani ter dobrotniki (zapis iz cerkvene kronike).

Naslednji izpisi o obnavljanju cerkve so iz cerkvene kronike:

- V letu 1726 je farno občestvo prevzelo dolžnost obnavljanja cerkve in nadarbinskih stavb, manjša popravila pa prevzame vikarij, ki jih naj podpro župljani.
- 22. 7. 1744 je bila na praznik sv. Marije Magdalene verjetno po večji prenovitvi cerkev sv. Danijela v Razborju ponovno posvečena.
- Avgusta 1853 so obnovili in prebelili župnijsko cerkev, stolp, pokopališki vhod, pristavo, oltarje ter očistili kipe.
- Leta 1846 je bila cerkev s stolpom vred na novo ometana in prebeljena.
- Leta 2019 so prebarvali fasado in okvirje na oknih. Obnovili so tudi uro na stolpu.

Naslednji podatki o postavitvi in obnovah orgel so iz cerkvene kronike:

- V letu 1781 je mariborski graditelj orgel Simon Otonič postavil nove orgle na 6 registrov. Koliko so stale, ni znano.
- Leta 1812 so bile orgle popravljene.
- 1835 so orgle ponovno uglasili.
- 1856 ponovno popravilo orgel.
- 13.9.1868 blagoslovljene nove orgle. Orgle imajo 14 registrov in en pedal.. izdelal jih je Mihael Rupnik, graditelj orgel iz Pristave. Stare orgle so bile prodane v cerkev sv. Ane v župniji Pameče.

V kroniki nismo našli več o obnovah in postavitvah novih orgel.

Sledeči podatki o prenavljanju glavnega oltarja so iz cerkvene kronike:

- Leta 1811 je glavni oltar popravil klesar.
- Leta 1836 je slikar in pozlatař Anton Sagmeister iz Gradca obnovil glavni oltar.
- 1865 je potekalo marmoriranje glavnega oltarja, dodanih je bilo 11 vencev na postajah križevega pota in slike poleg prižnice.

Vmes nismo našli več o obnovitvah glavnega oltarja.

- Leta 2004 je Rudi Polner iz Maribora obnovil glavni oltar.

Naslednji podatki o izdelavi in obnovitvi kapele sv. Mihaela so iz cerkvene kronike:

- 1839 je kipar za kapelo izdelal nov božji grob.
- Leta 1842 so bili vsi trije stranski oltarji, prižnica in božji grob Giocoma Battistuttija in Carla Pinsija pozlačena.
- Kamniti podstavek v kapeli sv. Mihaela je izdelal kamnosek Andrej Janže iz Gorenja.
- Okoli binkošti leta 1861 je bil lesen oltar sestavljen.

Sledeči podatki o popravilih cerkvene strehe in stolpa so iz cerkvene kronike:

- Leta 1814 je potekalo popravilo cerkvene strehe na nekaterih mestih
- Leta 1823 je vihar zelo poškodoval cerkveno streho in zato je bila potrebna temeljite odprave poškodb.
- Leta 1828 so cerkveno streho za silo popravili.
- Leta 1835 je strela hudo poškodovala cerkveni stolp, kar so hitro popravili. Ob tem so v stolp vgradili osem železnih spon in stolp popolnoma obnovili.
- Leta 1838 so eno polovico cerkvene strehe na novo prekrili.
- Leta 1841 so cerkvene strehe prekrili z macesnovimi škodlami in postavili strelovod na cerkveni stolp. Postavili so mrtvašnico in atrij cerkve podzidali in restavrirali.

- Leta 1851 je župnijsko občestvo še preostali del cerkvene strehe razen nad glavnim oltarjem, kjer je streha zelo strma, prekrilo z macesnovimi skodlami.
- 1856 je luknja v zakristiji na dostop na stolp zaradi vdora vlage iz stolpa dobila vzdana vrata.
- 1863 Popravilo stolpa: ploščato železo in tračno železo, pozlatitev 30 ton težkega križa, nova okrogla vršina, pozlatitev strelovoda. Stolp je bil v notranjosti zaradi trhlega ogrođja ojačan z macesnovimi oporami; dodane so bile železne sponi.
- 19. junija 1967 so stolp ponovno prenovili cerkveni stolp. Pozimi so pripravili skodle. Delo je vodil Rudolf Koželj iz Šoštanja, posebno pa se je izkazal ključar Ivan Šumah.

SLIKA 18: Prenova cerkvenega stolpa leta 1967

Naslednji podatki o popravilih stolpne ure so iz cerkvene kronike:

- Leta 1844 je popravil stolpno uro Jurij Vrbnik in jo napravil, kakor bi bila nova. Popravil je kolesje, četrtturno udarjanje in dolgo nihalo je napravil novo, popravil je urno udarjanje. Kazalce na južni strani je prav tako izdelal nove.
- Leta 1848 je Jurij Vrbnik napravil stolpni uri novo številčnico.
- Leta 1851 so temeljito popravili stolpno uro.
- 1863 je bila ura popravljena - železna pločevina, angelsko rdeča barva.

Naslednji podatki o izdelavi in uglasitvi zvonov so iz cerkvene kronike in iz prispevka Leopolda Korata v časopisu Viharnik:

- Leta 1843 je zvonolivar Samassa vлил v Ljubljani 1634 ton težki zvon. Ob tej priliki je bilo izdelano tudi nosilno ogrodje za novi zvon, line so bile povečane in opremljene z vetrnicami.

- Leta 1845 je bil zaradi blagoglasja prejšnji največji zvon 700 t težki poslan v Ljubljano k zvonolivarju Samassi, ki ga je prebil in povečal. Sedaj je to srednji zvon, posvečen Materi božji in je bil dvignjen v zvonik 1.7.1845. Samo mali zvon je ostal najstarejši, ni pa z ostalima popolnoma uglasen.

- Leta 1894 so v zvoniku sv. Danijela na Razborju bili štirje zvonovi, leta 2011 pa sta bila le še dva. Zato so se ljudje odločili, da naročijo še enega. Zvon je težak okoli 800 kg in uglasen na ton F. Začeli so ga vlivati 5. aprila 2011, v Žalcu (Viharnik, april 2011, št. 4, str. 17).

SLIKA 19: Vlivanje zvona, vir: Viharnik, april 2011, št. 4, str. 17

Sledeči podatki o prenovi in pozidavi pokopališča so iz cerkvene kronike:

- Leta 1846 je toča hudo prizadela razbor. Hud naliv je spodkopal pokopališki zid, da se je na enem mestu podrl in ga je bilo potrebno na novo pozidati.

- Leta 1846 je bilo z dosti truda in mnogimi stroški povečano pokopališče, ki je bilo prej izredno majhno. Napravljeno je bilo stopnišče h pokopališču.

- Ob barokizaciji so obzidali pokopališče in odstranili kostnico (Pravni režim varstva kulturne dediščine, Curk, 1995).

Naslednji podatki o ostalih prenovah so iz cerkvene kronike in iz brošure, ki je bila izdana ob prenovitvi cerkve:

- Leta 1841 so bile napravljene nove klopi. Ob tej priliki je bila povišana stolnina. Tudi prižnica je bila na novo izdelana. Napravil jo je kipar Matej Podvršnik, ki je izdelal tudi klopi. Ob tej priliki se je napravil dostop na prižnico iz zakristije. V obeh letih je isti kipar z izjemo 4 stranskih kipov in oltarnih plošč izdelal oltar sv. Mihaela s tabernakljem vred in stranska oltarja Matere božje in sv. Jurija. Istočasno je dobila temačna in vlažna zakristija, ki je bila temna kot klet, s predorom zidu večje okno, kar je dalo dosti svetlobe in odpravilo vlago. Istočasno je bila obnovljena in prepleskana v zakristiji omara.

- Že v jeseni leta 1992 so se začele priprave na obnovo župnijske cerkve. Obnovitvena dela so se začela v juniju l. 1993. Delali so obnovitvena dela na fasadi, kopali za drenažo očistili velb, zamenjali omet, popravili nosilne tramove ostrešja, naredili nova okna in klopi, postavili nove orgle, podaljšali kor za pevce, naredili novo ozvočenje in razsvetljavo cerkve, Rudi Polner pa je opravil obnovitvena dela na poslikavi notranjosti.

Spodnje slike smo dobili pri pogovoru z župnikom Leopoldom Koratom.

SLIKA 20: Fotografija notranjosti cerkve pri prenovi, 1992

SLIKA 21: Podaljševanje kora za pevce

SLIKA 22: Podaljšan kor za pevce, leto 1992

SLIKA 23: Obnovitev slik, Rudi Polner, leto 1992

- Vsa ta dela so dokončali v letu 2001. (Župnijski urad Razbor, 2001) Leta 2020 je potekala prenova strehe na cerkvi.

Naslednji podatki o prenovitvi in novih kupljenih drobnih inventarjih so iz cerkvene kronike:

- Proti koncu leta 1754 je bila z darovi kupljena večna luč.

- 1813 je bil popravljen krstni kamen.

- Leta 1815 je bila cerkvena stavba temeljito popravljena.

- Leta 1824 je bil uveden cerkveni pečat.

- V letu 1827 so neporočeni župnijskega občestva nabavili dve veliki rdečedamastni in dve manjši rdečejezični cerkveni banderi.

- 1835 je bil župljanka kupila bel svilen velum.

- Leta 1839 je bila nabavljena kasula z rdečimi cvetovi v sredi in s trakovi iz čistega zlata. Istega leta sta bila dva keliha gahransko pozlačena in sicer tompakni in srednji.

- Leta 1839 je Jurij Plešivčnik kupil mašni plašč z lionskimi traki in albo. Stari misal in ritual je bil na novo vezan- knjigovez.

- Leta 1843 je župnijsko občestvo kupilo v Celju stekleni luster.

- Leta 1846 so bile 3 posodice sv. olja na novo pozlačene.

- Leta 1846 pridobili nov portatile.

- Leta 1847 je bila monštranca in srednji kelih s patino v Gradcu na novo pozlačen. Delo je izvedel pasarski mojster Mihael Pieber.

- Pred božičem 1847 je mojster cerkvenih oblačil v Gradcu Ivan Hüma izdelal preprost, a zelo čeden mašni plašč in albo.

- Leta 1849 nabavljen plašček za ciborij, izdelan iz svilenega damasta, tkan z zlatimi nitmi in zlatimi resicami, izdelek graškega majstra Ivana Hunna.

- Istočasno sta bili nabavljeni dve krili za ministranta iz rdečega blaga pri istem mojstru in dve korni krili za ministranta.

- Leta 1852 je bila očiščena in posrebrena kadilnica, čolniček, dva svečnika in svetilka pred glavnim oltarjem.
 - 1854 so hišni gospodarji nabavili dve novi mašni opravi (modro in črno). Kupili so jih pri Juriju Kleinbergerju v Celovcu.
 - 1854 so hišne gospodinje in mladenke nabavile za župnijsko cerkev nov oltarni prt prepleten z barvano volno.
 - 1854 obnovljeno nebo. Ker je tabla še dobro ohranjena, so jo dali samo očistiti, dačim so sliko na nebu dali z novimi vložki iz svilenega damasta, resice pa s svilenimi trakovi na novo opremili, palice pa prepleskati, krogle pa očistiti.
 - 1854 je bil nabavljen nov misale defunctorum.
 - 1855 je bil srednji kelih s pateno pri pasarju in zlatarju Jožefu Krajnerju v Celju v ognju pozlačen in posvečen. ob tej priliki so ugotovili, da patena ni srebrna, čeprav je bilo označeno iz leta 1848, da naj bi bila srebrna.
 - 1857 nov mašni plašč z rdečim srednjim in z belima stranskima poljima iz atlasa z vezanimi cveticami v zlatu in z zlatimi resami, tudi albo in koretelj iz finega platna in dve cinguli.
 - 1857 obnovili pokopališki križ in križ za procesije.
 - 1858 so dekleta za glavni oltar kupila vezen srednji prt, 2 prta za stranska oltarja in 2 končna prta za stranska oltarja
 - 1858 nova alba in oltarni prt
 - Novi križev pot je bil naročen pri umetnostni ustanovi v letu 1860 na Dunaju.
 - V maju in juniju leta 1861 so sledeči predmeti bili pozlačeni ali posrebreni: 3 svetilke posrebrene, čiščenje večne luči, posrebrenje 4 svetilk za Telovo, 2. in 3. zastavne konice, 2 čolnička in 2 kadilnici, pozlatitev križa, čiščenje lestenca.
 - 1863 nov mašni plašč.
- popravilo cerkvenih klopi pod prižnico ter popravilo pokopališke kapele- 26.6.1864

krenclavke- leta 1950

SLIKA 24: Razborška dekleta-

leta 1935

SLIKA 25: Župnija Razbor okrog

oltarja okrog leta 1930

SLIKA 26: Fotografija glavnega

SLIKA 27: Pogled na župnijsko cerkev Razbor s travnika, okrog leta 1937

SLIKA 28: Leta 1925- farani s svojim župnikom g. Kodričem ob blagoslovitvi novega zvona, pred mežnarijo.

SLIKA 29: Zlata poroka pri Grobelniku, leta 1930

SLIKA 30: Pogled na

Razborško cerkev, letnica ni znana

SLIKA 31: Razborška dekleta

pred župniščem, članice Marijine družbe pod vodstvom župnika g. Oblaka

SLIKA 32: Fotografija Razborške cerkve na stekleni plošči, letnica ni znana, vir: <https://www.eheritage.si/apl/real.aspx?id=3312>

SLIKA 33: Pogled s prečne ladje proti prezbiteriju

(Foto: Natalija Triplat)

SLIKA 34: Pogled s prečne ladje na kapelo sv.

Mihaela (Foto: Natalija Triplat).

SLIKA 35: Pogled s prečne ladje na

kor in narteks (Foto: Natalija Triplat).

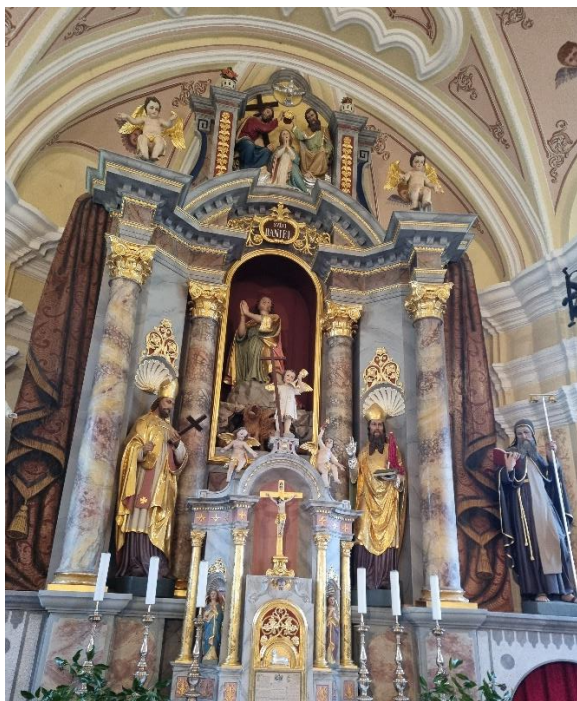
SLIKA 36: Kor in orgle (Foto: Natalija

Triplat).

SLIKA 37: Pogled na strop s prečne ladje

(Foto: Natalija Triplat).

SLIKA 38: Oltarna postava (Foto: Natalija

Triplat).

3. 3. KATERE ZANIMIVOSTI KRAJANI O CERKVI POZNAJO?

Kaj o zanimivostih cerkve vedo krajani? To sem izvedela s pomočjo spletne ankete, ki smo jo opravili s pomočjo spletnega portala 1ka in smo jo nato objavili na Facebooku. Ena od zanimivosti o cerkvi, ki jih krajani poznajo, je ta, da je velika, svetla in ima tudi prehod za oltarjem. Prebivalci menijo, da je cerkev najlepše okrašena.

Ker s pomočjo spletne ankete nismo dobili željenih odgovorov, smo opravili pogovore s starejšimi krajani.

Zadnikar pravi, da ima zunajščina razmeroma visoko ladjo in višjim prezbiterijem ter s pravokotnimi in segmentnimi okni nad njim baročno lice in ni nobenega srednjeveškega momenta. V zidnih vratih je vzdana preklada iz južnega cerkvenega portala z letnico 1722, kar pomeni barokizacijo ali novo pozidavo cerkve. (M. Zadnikar, 1954)

Naslednji podatki so iz cerkvene kronike, a sem jih vključila v nalogo, ker so župniki prav tako bili krajani, saj so živeli v župnišču.

Zadnji redni župni upravitelj, ki je živel v župniji, je bil p. Bonaventura Jožef Toplišek, ki je umrl oktobra, leta 1958 in je prvi duhovnik, ki počiva na tem pokopališču. Od tega leta v župniji ni bilo več rednega dušnega pastirja.

Leta 1850 je bila pri Plešivčniku s pristankom župnijskega občestva zgrajena peč za žganje apna. Farno občestvo je apno pripeljalo k cerkvi, deloma v apneno jamo poleg vhoda pokopališča, nežgano pa so nasuli v jamo pri lipi med kočo in mežnarijo, da ga padavine počasi ugasijo, ker so krajani tako naglo dovažali živo apno, da ga niso mogli sproti gasiti. Polovica gašenega ognja je ostala v peči, ker so se farani naveličali voženj.

Izvedeli smo zanimivost, da se je krajanki leta 1861 prikazal Kristus in ji naročil, da se pri pokopališkem zidu postavi kapela svetega križa, sicer bo zadela župnijo huda nesreča. 1862 je bila kapela končana. Križ v kapeli je lakiran in pozlačen.

23. 4. 1941 so Nemci ujeli duhovnika Oblaka in ga odpeljali v župnišče v Šmartnem pri Slovenj Gradcu, kamor so ovedli večino starotrških duhovnikov. Tja so ovedli tudi gospoda dekana Meška. Nato opisuje svoje življenje med vojno. Ko se je ob koncu vojne vrnil nazaj na Razbor, 7. junija 1945, se je nastanil v šoli, ker je bilo župnišče po Nemcih požgano. Župnišče so požgali 6. oktobra 1944. V njem je zgorela vsa župnikova imovina in dragoceni župnijski arhiv. Matične knjige so Nemci odnesli takoj ob izselitvi župnika. Ostala je le borna mašna obleka in perilo ter ena mašna knjiga, kar je bilo spravljeno v zakristiji. Ohranjen je tudi dragocen plašč, ki je bil skrit v cerkvi. Do povratka duhovnika Oblaka, je v Razbor prihajal namesto njega župnik Rožman vsaka dva tedna, včasih pogosteje in maševal namesto njega.

Zanimivo je, da je župnik Oblak, ki je takrat pisal kroniko, dogodke, ki so se takrat zgodili, povezoval z dogodki, ki so se nato zgodili nekaj let kasneje, torej je kroniko pisal za nazaj. Primer je leta 1941, ko je pisal o svojem življenju v zaporu, nato pa je napisal, da se je leta 1945 vrnil, vse to pa je zapisano pod leto 1941. Pisal je v 3. osebi, a vemo da je pisal o sebi, saj je na začetku ob letu 1941 napisal, da se je to pripetilo tistemu, ki piše te vrstice, spodaj pa je podpisan on. V kroniki je pisal tudi, kaj se je med njegovo odsotnostjo dogajalo na Razborju, kar so mu gotovo povedali domačini.

V moji družini poznamo veliko zanimivosti v zgodovini, moj deda pa pozna veliko o cerkvi, zato sem se obrnila nanj za pomoč. Povedal mi je, da je jim je njihov oče

velikokrat pripovedoval, da je bil vhod v cerkev nekoč raven. Potem je prišel plaz in zasul vhod, zato so tam naredili stopnice. To pripovedujejo tudi drugi krajani.

Po pogovoru s krajanom (ne želi, da bi bilo njegovo ime omenjeno v nalogi), smo izvedeli, da je slikar, ki je poslikal cerkev, padel na Madžarskem leta 1936, njegovi potomci pa še danes hodijo v našo cerkev gledat njegova dela. Izvedeli smo tudi, da so med 2. svetovno vojno Nemci iz naše cerkve sneli velik zvon in ga želeli vreči iz Uršlje gore. Ker je bil zvon pretežak, so ga odpeljali.

4. SKLEPNE UGOTOVITVE

Pri pisanju raziskovalne naloge smo si zastavili sledeča raziskovalna vprašanja, na katere smo dobili odgovore:

- Kateri pomembni dogodki so se odvijali v zgodovini cerkve ter čemu vsemu je namenjena cerkev?
- Kdaj je bila cerkev zgrajena? Prenavljanje?
- Katere zanimivosti krajani o cerkvi poznajo?

Raziskava je pokazala, da so se v cerkvi odvijali različni dogodki. Nekateri od teh dogodkov so enkratni: zlata maša Leopolda Korata, nova maša Tadeja Linasija, obisk kipa Marije iz Fatime ..., nekateri se v cerkvi ne odvijajo redno: obnove cerkve, spet se drugi dogajajo skoraj vsako leto: krsti, prva obhajila, birme, poroke, lepe nedelje, praznovanje božiča in velike noči.

Podatka o tem, kdaj je bila cerkev zgrajena, nismo našli. Prve omembe cerkve so iz leta 1666, župnija pa je postala leta 1714. Prezbitarij je na vzhodni strani cerkve. Cerkev ima tudi narteks, ki je najbolj oddaljen od glavnega oltarja.

Od začetka 18. stol in do danes so cerkev pogosto obnavljali. Prenove cerkve niso bile v enem kosu, ampak so bile razporejene skozi leta. Menimo, da zaradi tega, ker je kraj majhen in so bili prihodki manjši, stroški obnov pa veliki.

Glede na zbrane podatke in izgled cerkve menimo, da je na gradnjo cerkve vplivala gotska arhitektura, saj je cerkvena ladja v obliki latinskega križa. Notranjost cerkve spominja na renesanso in barok. Za renesanso so značilne oljne barve fresk, kar je vidno na stenah. Za barok pa so značilni kipi v notranjosti cerkve, saj segajo navzven v okoliški prostor. Prav tako so kipi in glavni oltar pozlačeni.

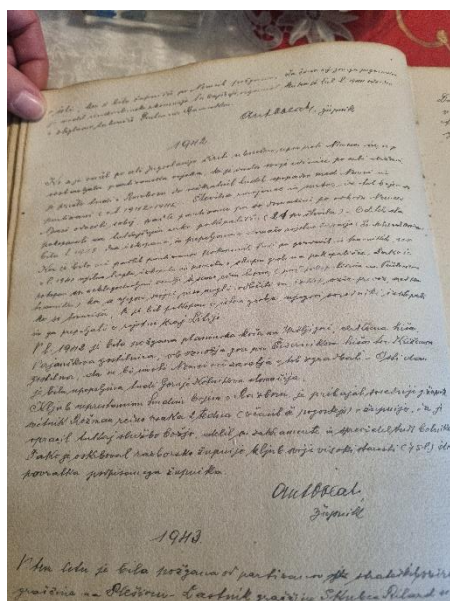
Menimo, da je zaradi več prenavljanj v znani zgodovini cerkve na izgled zunanosti in notranjosti vplivalo več različnih obdobj.

Ena od zanimivosti o cerkvi, ki jih krajani poznajo, je to, da je velika, svetla in ima tudi prehod za oltarjem. Prebivalci tudi menijo, da je cerkev najlepše okrašena. Ker so bili župniki prav tako krajani, smo njihove zapise iz kronike vključili v nalogo. Prvi duhovnik, ki počiva na pokopališču Razbor je umrl oktobra leta 1958 - Bonaventura Jožef

Toplišček. Leta 1850 je bila zgrajena peč za žganje apna za potrebe župnišča. Leta 1861 se je krajanki prikazal Kristus in ji naročil, naj se pri pokopališkem zidu postavi kapelo svetega križa, sicer bo župnijo zadela huda nesreča.

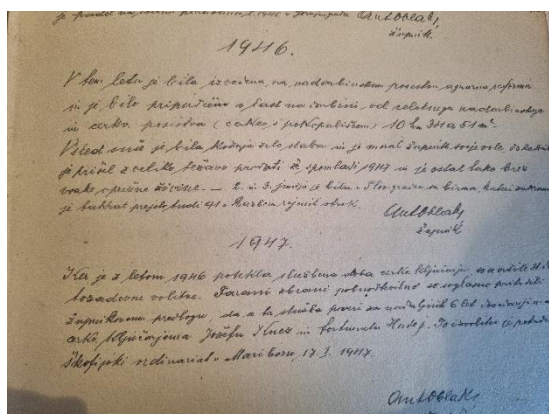
Skozi raziskavo smo se naučili, da je naša cerkev zelo stara, čeprav ne izgleda tako. Izvedeli smo veliko novih informacij o cerkvi, ki jih nismo poznali. To, da je bila cerkev zgrajena že leta 1666, da je bila stara kronika požgana v 2. svetovni vojni, ko je bil požgan tudi farof, ali pa, da so med 2. svetovno vojno Nemci sneli velik zvon in ga odpeljali.

Ker smo veliko prepisali iz cerkvene kronike, smo se odločili, da nekaj fotografij iz kronike vključimo v nalogo, da bi si bralci lažje predstavljali, kako izgleda.

SLIKA 39: Fotografija strani iz cerkvene kronike (Foto: Natalija Triplat).

Natalija Triplat).

SLIKA 40: Fotografija strani iz cerkvene

kronike (Foto: Natalija Triplat).

5. VIRI IN LITERATURA

- Debicki idr. (1998). Zgodovina slikarske, kiparske in arhitekturne umetnosti. Ljubljana : Modrijan.
- Ducher, R. (1988). Caractéristique des Styles. Paris: Flammarion.
- Zadnikar, M. (1951). Zapiski Marijana Zadnikarja, Jazbina. Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije, INDOK center. Pridobljeno 16. 1. 2022, http://www.eheritage.si/apl/Digital.aspx?id=MKS-001-02281_z002-1276.
- Zadnikar, M. (1954). Zapiski Marijana Zadnikarja, Zgornji Razbor. Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije, INDOK center. Pridobljeno 16. 1. 2022, <http://www.eheritage.si/apl/real.aspx?ID=3312>.
- Zadnikar, M. (1960). Zapiski Marijana Zadnikarja, Javorje. Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije, INDOK center. Pridobljeno 16. 1. 2022, z002-0367.pdf (eheritage.si)
- Zadnikar, M. (1973). Spomeniki cerkvene arhitekture in umetnosti. Celje: Mohorjeva družba v Celju.
- Zadnikar, M. (2001). Romanske cerkve v Sloveniji: 11.-13.stoletje. Ljubljana: Družina.

6. PRILOGE

ANKETA

Pozdravljeni. Delam raziskovalno nalogo o cerkvi sv. Danijela na Razborju in želim s tem anketnim vprašalnikom izvedeti kaj več o naši cerkvi. Lepo vas prosim, da izpolnite anketo in se Vam zahvaljujem za sodelovanje.

Hvala,

Natalija Triplat

1. Kdaj menite, da je bila cerkev zgrajena?

-

2. Kakšne zanimivosti o cerkvi poznate?

3. Kateri pomembni dogodki so se odvijali v cerkvi?

4. Kaj veste o poslikavi naše cerkve?

-

5. Kaj veste o kiparstvu naše cerkve?

6. Kdaj so potekale prenovle cerkve in kaj so prenovili?

7. Ali poznate koga, na katerega bi se lahko obrnila še za dodatne informacije?

DA

NE

8. Če ste v zgornjem vprašanju obkrožili DA, na črto vpišite njegovo ime in njegov priimek.

9. Če imate doma slikovno gradivo, bi prosila, da bi ga prišli fotografirati na dom. Na spodnjo črto napišite naslov in kontakt.

Zahvaljujem se Vam za vse informacije, ki ste jih napisali.